

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Tanskanen, Jani

Title: Saako julkisuuden henkilön sittenkin diagnosoida?

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © 2020 Suomen lääkäriliitto

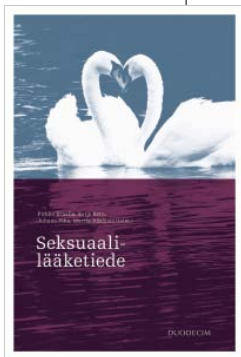
Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Tanskanen, J. (2020). Saako julkisuuden henkilön sittenkin diagnosoida?. Lääkärilehti, 75(41), 2175. <https://www.laakarilehti.fi/maailmassa/kirjallisuus/saako-julkisuuden-henkilon-sittenkin-diagnosoida/>

Uuden erikoisalan ensiaskeleet

SEKSUAALILÄÄKETIEDE.
Pirkko Brusila, Katja Kero,
Juhana Piha, Marita Räsänen
(toim.). Duodecim 2020.
Sivuja 761.

Duodecimin kustantama seksuaalilääketiede on alansa ensimmäinen suomalainen oppikirja, ja jo oli aikakin! Tätä teosta on kuitenkin kannattanut odottaa. Se tekee vaikutuksen asiantuntemuksensa lisäksi inklusiivisuudellaan; "valtaväestön" rinnalla on huomioitu myös muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, toiset kulttuurit ja uskonnot, kehitysvammaiset, paperittomat ja seksityöläiset. Toisaalta laajuus saattaa lannistaa; jonkin verran lyhyemmän kirjasta olisi saanut toistoa vähentämällä, mutta tällöin käytettävyyttä hakuteoksena olisi saattanut kärsiä. Nyt jokainen luku muodostaa itsenäisen kokonaisuuden, jossa termit on avattu ja asia alustettu lukijaa helpottamaan.

Seksuaalisuudesta kirjoitettaessa kieli on tärkeää ja sanavalinnoilla on vaikutusta. Kirjan kieli on (muutamia lapsukset pois lukien) kauttaaltaan neutraalia, arvotuksia välttävää ja potilaan autonomiaa ja toimijuutta korostavaa. Erityismaininnan ansaitsee Jussi Nissisen huikean asiantunteva kappale seksuaalivähemmistöistä, jonka otsikko voisi hyvin olla "Oodi Moninaisuudelle".

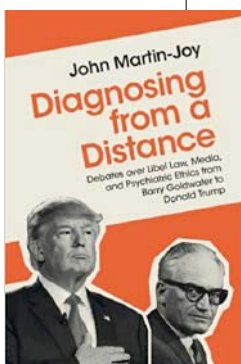
Kirjalla on paikkansa jokaisen kliinistä työtä tekevän lääkärin pöydänkulmalla, etenkin heidän, jotka arkkiaatri Pelkosta mukaillen pyrkivät olemaan potilaalleen sekä asiantuntijoita että läheisiä, ymmärtäviä ihmisiä. WHO linjaa, ettei ole terveyttä ilman mielenterveyttä ja tämä teos osoittaa, että seksuaaliterveys kuuluu kiinteästi joukon kolmanneksi. Sairauksien ja häiriöiden rinnalla teoksessa kulkee jatkuvasti myös ajatus seksuaalisuudesta terveyttä tukevana voimavarana ja hyvinvoinnin lähteenä.

Lääkäreiden lisäksi teos on varmasti antoisaa luettavaa myös psykologeille, psykoterapeuteille ja sosiaalityöntekijöille, seksuaaliterapeuteille ja -neuvojille sekä laajemmin kaikille ihmisyydestä kiinnostuneille.

Kirjan toimittajat kertovat esipuheessaan haaveilevansa seksuaalilääketieteestä tulevaisuudessa itsenäisenä erikoisalana. Tällaisen avauksen jälkeen tämä lienee vain ajan kysymys.

TEEMU KÄRNÄ

Saako julkisuuden henkilön sittenkin diagnosoida?

DIAGNOSING FROM DISTANCE –
Debates over Libel Law, Media,
and Psychiatric Ethics from
Barry Goldwater to Donald Trump
John Martin-Joy. Cambridge
University Press 2020. Sivuja 348.
ISBN: 9781108486583

Psykiatrin mukaan eräs poliitikko on "emotionaalisesti epävakaa, kypsymätön, volatiili, arvaamaton, vihamielinen ja mieleltään tasapainoton". Lausunto kuulostaa ajankohtaiselta, mutta se on vuoden 1964 Fact-lehdestä ja koskee Yhdysvaltain silloista presidenttiehdokasta Barry Goldwateria.

Juuri Goldwaterin nimellä tunnetaan sittemmin APA:ssa (American Psychological Association) lanseerattu eettisen ohjeistuksen pykälä 7.3, jonka mukaan psykiatrin ei tule esittää diagnoosia tapaamatta diagnoosoimaansa. Sääntö on kuitenkin elänyt ja muuttunut, ja sitä on tulkittu eri tavoin eri aikoina ja eri yhteyksissä, osoittaa John Martin-Joy kiehtovassa, mutta monin tavoin ongelmallisessa teoksessaan.

Martin-Joy tarkastelee etäältä diagnosoimista historiallisesta ja filosofisesta näkökulmasta. Teos etenee Hitleristä esitetyistä psykiatrisista arvioista Goldwater-tapaukseen, CIA:n ja sen edeltäjän piirissä tehtyyn psykiatriseen profilointiin ja lopulta Donald Trumpista käytyyn keskusteluun. Historialliset osuudet ovat kiinnostavimpia, siinä missä eettinen argumentointi jää hieman löyhäksi.

Kansakunnan turvallisuuden pitäisi kirjoittajan mukaan mennä Goldwater-säännön ja julkisuuden henkilöiden yksityisyydensuojan edelle. Ylipäätään Martin-Joy varoittaa moraalisista absoluuteista ja muistuttaa siitä, että erilaiset eettiset periaatteet voivat olla jännitteisiä. Huomautus on tarpeen, mutta siihen nähden Martin-Joy tarkastelee hämmästyttävän niukasti periaatteita, jotka puoltaisivat perinteisen säännön henkeä.

Martin-Joy mainitsee vain kerran sen ajatuksen – ja silloinkin APA:n edustajan suulla – että etäältä diagnosoiminen voi vahvistaa mielenterveysongelmiin liittyvää stigmaa. Tätä pohdintaa olisi syytä viedä pidemmälle.

Kirjoittaja profiloi itsensä psykoanalyttisesti orientoituneeksi psykiatriksi, ja hän tuntee hyvin esimerkiksi Erik Eriksonin ajatukset Hitleristä. Kirjassa olisi kuitenkin hyvä selostaa, mitä psykoanalyysin piirissä mielenterveydestä ja diagnooseista ajatellaan. Uskon, että sekä julkinen mielikuva että valtavirtaisen psykiatrian näkemys mielenterveydestä on neurobiologisemmin orientoitunut kuin kirjoittajalla.

JANI TANSKANEN